

Integruota istorijos ir lietuvių kalbos pamoka 10 klasei „Holokaustas – nusikaltimas žmogiškumui“

Kalba neredaguota

Veiklos komentaras.

Užduotys, ugdančios jaunuolių **socialinę kompetenciją**, turėtų skatinti mokinius tyrinėti žmonių gyvenimą praeityje ir dabartyje, mokyti suvokti istorinių įvykių, visuomeninių reiškinių priežastis ir pasekmes, kritiškai vertinti dabartiniame pasaulyje vykstančius politinius, socialinius, kultūrinius reiškinius bei procesus.

Daugiau:

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“.
Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“.
2012, p. 58

Integruota pamoka – būdas susieti ir istorinius, ir literatūros procesus. Taip mažinamas mokinių krūvis, integruotoje pamokoje galima pakartoti ir susisteminti žinias. Be to, istorinei situacijai aptarti pasirinkti M. Valančiaus ir V. Kudirkos tekstai, parodoma, kad grožinės literatūros tekstas gali būti perskaitomas ir kaip istorinis dokumentas.

Tema apie holokaustą pasirinkta todėl, kad atnaujintose programose tarp nagrinėti siūlomų kūrinių nurodyti ir B. Sruogos „Dievų miškas“, A. Škėmos novelė, tai yra būtent tie grožinės literatūros tekstai, kurie susiję su sudėtinga XX a. vidurio istorine situacija. Siekiant parodyti to meto literatūros sudėtingumą, atskleisti glaudžias grožinių kūrinių sąsajas su istoriniu kontekstu, kalbant apie žmogaus situaciją ir poziciją istorinių įvykių sukuryje, analizei pasirinktas I. Mero romanas „Lygiosios trunks akimirka“, atskleidžiantis tragišką žydų likimą Antrojo pasaulinio karo metais. Be to, šis kūrinys pamokai pasirinktas ir dėl to, kad tai modernus romanas, parašytas sąmonės srauto technika, reikalaujantis atidaus skaitymo. Romane svarbi potekstė, veikėjai – simbolinės figūros, įprasminančios tam tikras filosofines idėjas, vertybines nuostatas, todėl kūrinys parankus mokant įvardyti problemą ir pagrindinę mintį, kartu gilinti atidaus skaitymo įgūdžius, mokyti „perskaityti“ ir potekstę.

Dar viena priežastis, kodėl pasirinktos būtent tokios užduotys (nuotraukų, filmo aptarimas), yra ta, jog norėta parodyti, kad tekstas nebūtinai turi būti verbalinis. Nuotraukų, filmo aptarimas – galimybė parodyti, kaip galima skaityti ir neverbalinius tekstus, atskleisti neverbalinio ir verbalinio teksto sąsajas.

Uždaviniai:

gebės suformuluoti 2-3 teiginius, apibūdinančius žydų ir lietuvių santykių kaitą XIX – XX a. (istorijos pamoka);

gebės suformuluoti 2-3 argumentus, įrodančius, kad holokausto tema literatūroje – būdas parodyti žmogaus likimą ir atskleisti vertybines nuostatas (lietuvių kalbos pamoka).

1. Temos ir tikslų skelbimas, supažindinimas su vertinimu:

- mokiniai gauna **darbo lapus (3 priedas)**, kurie bus surenkami pamokos pabaigoje ir vertinami kitą pamoką,
- aktyviausi pamokoje vertinami kaupiamaisiais balais.

2. Motyvacijos sužadinimas.

Holokaustas – istorinis faktas. Bet istorija – ne tik skaičiai, datos, tai atskirų žmonių, šeimų likimai, individualios istorijos, todėl siekiama atskleisti holokausto tragizmą parodant dramatiškus žmonių išgyvenimus.

3. Holokaustas istorijos kontekste.

3.1. Sąvokos aiškinimas.

- Kaip suprantate, kas yra holokaustas?

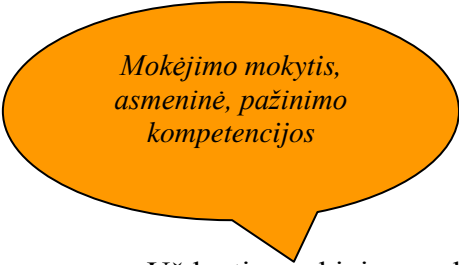
Veiklos komentaras.

Pamokos pradžioje prieš skaitant kūrinius, analizuojant tekstus bei dokumentus **aktualizuojamos turimos žinios** – atsiremama į mokinių patirtį, turimas žinias. Ši veikla yra labai svarbi, nes mokytojas išsiaiškina ne tik tai, ką mokiniai žino iš konkrečios temos, bet ir suteikia pagrindą mokiniams, kurie neturi tam tikrų žinių. Taip sužadinamas mokinių domėjimasis bei noras aktyviai ir atsakingai mokytis, pozityviai bendrauti, padėti kitiems ir priimti pagalbą.

- Aptariami mokinių atsakymai, demonstruojama apibendrinamoji skaidrė (**4 priedas**), kurioje paaiškinama graikiška žodžio kilmė, nurodoma sąvokos reikšmė ir kiti vartojami terminai holokausto reiškiniui nusakyti.

3.2. Priežastys, nulėmusios stereotipinį požiūrį į žydų bendruomenę.

- Demonstruojamos skaidrės, kurios atskleidžia, kad antisemitizmas, kaip reiškinys, atsiranda Lietuvoje po baudžiovos panaikinimo.

*Mokėjimo mokytis,
asmeninė, pažinimo
kompetencijos*

- Užduotis mokiniams: dirbant savarankiškai, remiantis dviem dokumentais suformuluoti bent dvi priežastis, kurios lėmė išaugusį neigiamą žydų vertinimą pobaudžiaviniu laikotarpiu:

Veiklos komentaras.

Atlikdami užduotį mokiniai remiasi istorijos žiniomis, kurios padeda geriau suvokti kūriniuose vaizduojamą politinę ir socialinę tikrovę.

Taip pat mokiniai savarankiškai tobulina gebėjimą rasti ir tikslingai tvarkyti informaciją, gautą iš kelių šaltinių. Analizuodami tekstus mokiniai aktyviai mokosi savarankiškai pasižymėdami svarbiausią informaciją: ją atsirenka, suklasifikuoja, išsirašo reikiamas citatas, įvertina naudingumo požiūriu ir pan.

- **Pirmasis dokumentas (1 priedas)** – ištrauka iš Motiejaus Valančiaus „Paaugusių žmonių knygelės“ (trumpas dokumento turinys: ištraukoje žydai kaltinami, kad apvagia keleivius,

teigiama, kad smuklių ir užėigų savininkai žydai yra apgavikai, girdo lietuvius, skolina pinigus ir reikalauja didelių palūkanų).

- **Antrasis dokumentas (2 priedas)** – Vinco Kudirkos satyrinis kūrinys, spausdintas „Varpo“ žurnale (trumpas dokumento turinys: kūrinyje šaipomasi iš to, kad žydai nevalgo kaulienos).
- **Darbo lapuose (3 priedas)** mokiniams yra nurodyti orientaciniai klausimai, padėsiantys aptarti dokumentus ir suformuluoti neigiamo žydų vertinimo priežastis:
 1. Kaip žydai vaizduojami abiejuose tekstuose?
 2. Kuo kaltinami žydai pirmajame dokumente? Kaip su teksto problematika galima susieti autoriaus Motiejaus Valančiaus veiklą? Kokių tikslų autorius siekia?
 3. Koks antrojo dokumento autoriaus tikslas?
 4. Kaip tekstuose atskleidžiamą žydų vertinimą galima susieti su kylančia ekonomika po baudžios panaikinimo?
- Darbų pristatymas ir aptarimas.

Kodėl pobaudžiaviniu laikotarpiu išauga neigiamas žydų vertinimas? Suformuluoti bent 2 priežastis.

A ir B dokumentų analizė

Orientaciniai klausimai, padėsiantys suformuluoti atsakymą

1. Kokia pagrindinė tekstų mintis?
2. Kuo kaltinami žydai A dokumente? Kaip su teksto problematika galima susieti teksto autorių M. Valančių? Kokių tikslų autorius siekė? Nuomonę pagrįsti.
3. Koks B dokumento autoriaus V. Kudirkos tikslas?
4. Kodėl po baudžios panaikinimo (B dokumentas spausdintas XIX a. pabaigoje) literatūroje atsiranda ironijos žydų atžvilgiu gaida?

Žydai yra kaltami nuomonės priešais, apgavikais, uždaviniai skleidžia. Žydai kaltinami ragystėmis, kankinimais, jie kaltinami paaujingais, nužudymais.
M. Valančius buvo eliaizmas, špionas, pradauinas, todėl žydus kaltina girtuoklystis skatinimu.
3) Pateikti žydų paprastus, parduoti iš jų valgytus karkais ir t.t.
2 taškai 2

Kodėl pobaudžiaviniu laikotarpiu išauga neigiamas žydų vertinimas? Suformuluoti bent 2 priežastis.

A ir B dokumentų analizė

Orientaciniai klausimai, padėsiantys suformuluoti atsakymą

1. Kokia pagrindinė tekstų mintis?
2. Kuo kaltinami žydai A dokumente? Kaip su teksto problematika galima susieti teksto autorių M. Valančių? Kokių tikslų autorius siekė? Nuomonę pagrįsti.
3. Koks B dokumento autoriaus V. Kudirkos tikslas?
4. Kodėl po baudžiovos panaikinimo (B dokumentas spausdintas XIX a. pabaigoje) literatūroje atsiranda ironijos žydų atžvilgiu gaida?

- 1) Žydai laikomi visuomenės priešais, apgavikais, nesantaikos skleidėjais.
- 2) Žydai kaltinami ragystėmis bankiniams, jie laikomi pargiumi. Motiejus Valančius buvo blaivybės sąjūdžio vadovas, todėl žydus kaltina girtuoklystės skatimu.
- 3) Pasiepti žydus, parodyti jiems pagarbą.

2 taškai (2 t.)

- Rodoma apibendrinamoji skaidrė, kuri atskleidžia, kad svarbiausios priežastys, lėmusios neigiamą žydų vertinimą, – tai religiniai ir kultūriniai skirtumai, žydų ir lietuvių bendruomenių uždaramas ir požiūris į žydą, kaip ekonominį konkurentą.
- Mokytojo pasakojimas apie tai, kad XX a. politiniai pokyčiai lemia žydų ir lietuvių santykių raidą.

Asmeninė, pažinimo,
iniciatyvumo ir
kūrybingumo
kompetencijos

- Užduotis mokiniams: **dirbant savarankiškai**, aptarti agitacinį plakatą ir nurodyti bent du argumentus, pagrindžiančius minėtą teiginį (demonstruojamas plakatas, kuriame Dovydo žvaigždės fone satyriškai vaizduojamas žydas, plakatas skelbia: „Žydas – jūsų amžinas priešas!“, „Stalinas ir žydai – tai viena didelė niekšų gauja!“).

Darbo lapuose mokiniams nurodyti orientaciniai klausimai, padėsiantys suformuoti argumentus:

1. Kokiomis istorinėmis aplinkybėmis atsirado šis agitacinis plakatas? Rasti nuorodų.
 2. Kokie autoriaus tikslai?
 3. Ar plakate skelbiami teiginiai istoriškai pagrįsti? Argumentuoti.
- Darbų pristatymas ir aptarimas.

Kaip XX a. politiniai pokyčiai lemia žydų ir lietuvių santykių kaitą? Nurodyti bent 2 dalykus.

Agitacinio plakato aptarimas

Orientaciniai klausimai, padėsiantys suformuluoti atsakymą

1. Kokiomis istorinėmis aplinkybėmis atsirado šis agitacinis plakatas? Rasti nuorodų.
2. Kokie autoriaus tikslai?
3. Ar plakate skelbiami teiginiai istoriškai pagrįsti? Argumentuoti.

1. Mylstant Antropin pasauliniam karui (NKWD, Stalinas, bolshevikai, krosas), santykius
sine blogėti kai pavadoma vartojant retorinius klausimus ir sušukimus
2. Sukelti pyktį ir nepasitikėjimą tarp tautų
3. NK, nei kaip agresoriai "uolė" sukelia ir naštai

2 taškai d

Kaip XX a. politiniai pokyčiai lemia žydų ir lietuvių santykių kaitą? Nurodyti bent 2 dalykus.

Agitacinio plakato aptarimas

Orientaciniai klausimai, padėsiantys suformuluoti atsakymą

1. Kokiomis istorinėmis aplinkybėmis atsirado šis agitacinis plakatas? Rasti nuorodų.
2. Kokie autoriaus tikslai?
3. Ar plakate skelbiami teiginiai istoriškai pagrįsti? Argumentuoti.

1. Mylstant Antropin pasauliniam karui (Stalinas, NKWD, bolshevikai, jė politika
(krosas) santykius sine blogėti.
2. Sukelti pyktį, nepasitikėjimą tarp tautų, tai daroma vartojant retorinius klausimus
ir sušukimus.

2 taškai 3. Ne. Žydai kaltinami dėl visų to mto pasaulio tragedijų.
(2 t.)

- Demonstruojama apibendrinamoji skaidrė: religiniai, kultūriniai, ekonominiai skirtumai ir tam tikrų stereotipų susiformavimas lėmė daugelio gyventojų pasyvumą holokausto metu.

Mokėjimo mokyti,
komunikavimo,
pažinimo, asmeninė
kompetencijos

3.3. Holokausto esmė.

- Demonstruojamos skaidrės, jos aptarimos kartu su mokiniais, mokiniai pasižymi informaciją.

Trumpas skaidrių turinys: *holokaustas – rasistinė ideologija, žydai – etninė grupė, pasmerkta visiškai sunaikinti. Žydų tautos sunaikinimas – svarbiausias nacių politinis tikslas, kuriam tarnavo teisė, ekonomika, mokslas. Žydų žudymo priežastis – įsitikinimas, kad pasaulis yra užterštas žydišku virusu ir jį būtina sunaikinti. Įvardijami holokausto etapai.*

- Užduotis mokiniams: remdamiesi skaidrių medžiaga, mokiniai turi pabaigti sakinį „Holokaustas-nusikaltimas žmogiškumui, nes...“

Veiklos komentaras.

Mokiniais dažnai sunku daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas. Todėl kartais tokias užduotis pravartu atlikti raštu ir tariantis. Mokytojas, mąstydamas balsu, turėtų parodyti, kaip jis, kaip skaitytojas, pasitikrina, ar išvada apibendrina visą tekstą, ar tik jo dalį. Mokant suvokti temą, pagrindinę mintį, problemą skaitomi ir aptarimai autorių, žanrų, problematikos kūriniai ta pačia tema. Mokiniai lygina kūrinuose keliamas problemas, reiškiamus požiūrius.

- Pristatomi ir aptariami mokinių darbai.

3.4. Nuotraukų aptarimas.

- Mokiniai skirstomi į tris grupes.

Veiklos komentaras.

Norėdami, kad mokiniai vaisingai **bendradarbiautų** dirbdami grupėse, mokytojai turėtų suskirstyti klasę po du, tris, keturis ar penkis mokinius ir užtikrinti, kad kiekvienos grupelės darbe būtų šie būtini elementai:

- 1) pozityvi mokymosi grupelės narių tarpusavio priklausomybė,
- 2) individuali atskaitomybė ir asmeninė atsakomybė už produktyvų mokymąsi,
- 3) individualios ir kolektyvinės veiklos apmąstymas bei kritiškas įvertinimas,
- 4) mokymosi programos ir mokomosios medžiagos pritaikymas grupinėms užduotims.

Visus šiuos svarbiausius mokymosi bendradarbiaujant elementus reikia nuodugniai apgalvoti, suplanuoti ir jiems skirti dėmesio.

Prieš pradėdant dirbti yra veiksminga pateikti grupei aiškius reikalavimus.

Daugiau:

Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams“ Lietuvių kalbos modulių pagrindinio ugdymo 9-10 kl. metodinių rekomendacijų projektas. Mokymosi bendradarbiaujant principai. 41- 48 psl.

http://galimybes.pedagogika.lt/uploads/Lietuviu%20k_%20metodiniu%20rekomendaciju_projektas_9-10%20kl.pdf (žr. 2013 01 31)

- Mokiniais demonstruojamos trys nuotraukos:

Veiklos komentaras.

Šiandien kultūros paveldas suprantamas plačiai, kaip visi įmanomi kultūros ženklai, liudijantys skirtingų laikotarpių žmonių veiklą. Pasak filosofo Algio Mickūno, „pasaulio pažinimas yra daugialypė, įvairiapusė, daugiabriaunė veikla. Ieškojimas, savo nuomonės suradimas ir drąsa ją pakeisti yra labai svarbu“. Todėl ugdymo procese turėtų būti skatinama tiriamoji veikla, kad mokiniai daugiau sužinotų apie pasaulio kultūrinį paveldą ne tik iš vadovėlio medžiagos. Taip mokiniai ugdomi teigiamas **socialinės kompetencijos nuostatas** „į žmones ir pasaulį žvelgti su pagarba, aktyviai ir atsakingai dalyvauti bendruomenės gyvenime“.

Daugiau:

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. 2012, p.58

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“. Prieiga internete: <http://mokomes5-8.ugdome.lt/index.php/apie-mus> (žr. 2013 01 31).

Kai šokteli žuvis aukštyn.Su filosofu Algiu Mickūnu kalbasi Virginija Tamošiūnaitė.

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-04-02-pokalbis-su-algiu-mickunu-kai-sokteli-zuvis-aukstyn/42893/comments/1/asc> (žr.2013 0131)

pirmoje nuotraukoje vaizduojama pabėgėlė žydė, antroje – žydų ir vokiečių berniukai, trečioje – žydai, statantys geto sieną.

- **Kiekviena grupė turi aptarti po nuotrauką.**

Veiklos komentaras.

Aukštesniosiose klasėse literatūros kūrinio suvokimui ryškinti skirtinos užduotys, susijusios su kitomis meno rūšimis:

- 1) aptarti dailininkų iliustracijas,
- 2) palyginti kelių dailininkų iliustracijas, skirtas tam pačiam kūriniiui,
- 3) palyginti išpūdžius, patirtus skaitant kūrinį ir žiūrint spektaklį, kino filmą.

Šiuo metu yra pastebimas ypatingas mokinių domėjimasis vizualiniais menais, todėl vaizdiniai metodai, susiję su empirinės medžiagos demonstravimu ir stebėjimu, literatūros pamokose yra ypač veiksmingi, skatina aktyvų mokymąsi. Anot L.Ruseckienės, didieji pedagogai: J.A.Komenskis, J.H.Pestalozzis, K.Ušiskis ir kt., labai vertino vaizdumą kaip pedagogikos principą, kurį realizuodamas mokytojas skatina ugdytinius savarankiškai stebėti, suvokti ir pažinti pasaulį. Pateiktų dokumentinių fotografijų bei filmų peržiūra ir analizė mokiniams padeda geriau suvokti vaizduojamą istorinio laikotarpio politinę ir socialinę tikrovę, kas yra socialinė neteisybė, koks elgesys su žmonėmis civilizuotame pasaulyje neįsivaizduojamas, kokia yra žmogaus, atsidūrusio už visuomenės ribų, situacija. Mokiniai skatinami analizuoti, kokia yra žmogaus gyvybės vertė, kas žmones vienija, kas suteikia žmogui stiprybės dramatiškose situacijose.

Daugiau:

L. Ruseckienė. Literatūros pedagogikos studijos. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001, 45 psl.

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. 2012, p.58

Skelbiama užduotis: kaip holokausto esmę ir etapus atskleidžia nuotraukos? Mokiniai turi suformuluoti bent du teiginius ir juos argumentuoti.

- Pristatomi ir aptariami darbai.

Kaip holokausto esmę ir etapus atskleidžia nuotraukos? Suformuluoti bent 2 teiginius ir argumentuoti.

- 1) dmuats vauami ir ušlavami; getin. dydai pavauda sau vauams, daktis dab levo, o vauvauca auvauvy lausy.
- 2) kurovami skokumai taip alysi ir daktis vauky.

.2 taškai 2

Kaip holokausto esmę ir etapus atskleidžia nuotraukos? Suformuluoti bent 2 teiginius ir argumentuoti.

- Holokausto esmę - visiškas vienos tautos naikinimas, humanizmo principų nebuvimas. Holokausto etapai: žmonių teisių ir laisvių, o vėliau ir tapatybės atėmimas, masinis saulės žudymas.

.2 taškai (2+)

4. Filmo „Greitoji pagalba“ (rež. Janusz Morgenstern) peržiūra (naudojama Kėdainių daugiakultūrio centro medžiaga).

Veiklos komentaras.

Mokykla yra ta vieta, kur mokiniai gilindamiesi ir pažindami savo krašto istoriją bei kultūros paveldą gali mokytis iš realios gyvenimiškos patirties, iš savo gyvenamosios vietovės. Pasak doc.dr. Benedikto Šetkaus, „mokinių gyvenamojoje aplinkoje gausu istorijos kultūros paveldo paminklų, kurie mena įvairius mūsų valstybės istorinės raidos laikotarpius. Kiekviename miestelyje arba mieste gyvena svarbių XX a. Lietuvos įvykių liudininkai, kurie galėtų daug papasakoti apie praeitį. Tačiau į juos dažniausiai kreipiama mažai dėmesio, nes mokant(is) istorijos susitelkiama į vadovėlyje išdėstytas tiesas. <...> Mokantis istorijos bendrojo lavinimo mokykloje siekiama supažindinti mokinius su jų gyvenamosios vietovės istorine praeitimi, o vietos medžiaga mokiniams gali padėti kaip žinių šaltinis savo valstybės ir Europos istorijos įvykiams ir procesams suvokti bei plėtoti reikalingus įgūdžius“. Literatūros pamokose susipažinę su savo bendruomenės praeitimi mokiniai skatinami įvairiomis formomis nusakyti kūrinio išpūdį, keliamas asociacijas, mintis, poveikį savo vertybių sistemai.

Daugiau:

Vilniaus pedagoginis universitetas, Istorijos fakultetas, Istorijos didaktikos centras. Gyvenamosios vietovės istorija. Patarimai pedagogams ir mokiniams, pradedantiems tyrinėti paveldą. Vilniaus pedagoginis universitetas, 2009

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. 2012

- Filmo aptarimas (pokalbis).

Veiklos komentaras.

Mokiniai nagrinėja istorinio laikotarpio bei holokausto temos interpretaciją filme ir aptaria, kaip pasikeičia prasminiai akcentai, kaip jų kaita priklauso nuo meno (kino) kalbos specifikos ir galimybių, nuo interpretacijos sukūrimo laiko, adresato.

Mokiniai mokosi išvadas pagrįsti grožinės literatūros kūrinių, kitų sričių žiniomis, literatūrinių susitarimų, kontekstų išmanymu, įsitikinti, ar daromos išvados neprieštaruja kūrinio visumai.

Kokios mintys kyla pamačius greitąją pagalbą?

Kur yra vaikai ir mokytojas?

Ką vaikai veikia?

Kodėl žydų situacijai atskleisti pasirenkami būtent vaikai?

Kokia muzika skamba filmo pradžioje ir kodėl? Kaip muzika keičiasi? Kokią prasmę įgauna girdimi dūžiai?

Kodėl vaikai žaidžia ir atvykus vokiečiams?

Kaip manote, ar mokytojas supranta, kas vyksta? Kodėl jis nieko vaikams nesako?

Kokie dar personažai svarbūs filme?

- Užduotis mokiniams. Darbas poromis.

Filmo veikėjai – simbolinės figūros, įprasminančios žmonių padėtį ar pasirinkimą holokausto metu.

Kokias veikėjų grupes išskirtumėte ir kaip jas pavadintumėte, kokia jų pozicija, elgesys?

*Socialinė, asmeninė,
iniciatyvumo ir
kūrybingumo
kompetencijos*

- Pristatomi ir aptariami darbai.

Veiklos komentaras.

Kokiai auditorijai mokiniai pristatys savo darbus?

Pasak Geoff Petty, idėjas bei kūrybinius darbus galima pristatyti:

- 1) greta sėdinčiam mokiniui,
- 2) kitam bendramokslui,
- 3) savo pačių grupei,
- 4) kitai grupei,
- 5) visai klasei,
- 6) kitai klasei ir t.t.

Svarbu tai, jog mokiniai mokosi iš vienas kito minčių, ypač jeigu jos aptariamoms kritiškai ir dėl jų diskutuojama.

Geoff Petty teigia, jog mokiniai būna motyvuoti, kai jų auditorija yra bendramoksliai, o ne mokytojas. Juos taip pat motyvuoja, jeigu savo darbus turi pristatyti ne artimiesiems draugams ar savo grupei. Reiktų atkreipti dėmesį į tai, jog kartais draugiškai nusiteikę greta sėdintys mokiniai gali susidėti draugėn ir nedalyvauti arba

dalyvauti visiškai minimaliai. To negalima padaryti, jeigu nežinai, kam pristatinsi darbą, ar negali su jais pasikalbėti. Taigi yra didžiulė **socialinė**, o kartu ir mokymosi nauda, kai aiškina bendramoksliai, nesantys artimiausi draugai.

Daugiau:

Geoff Petty. Įrodymais pagrįstas mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius, 2008, p. 321

Veikėjai – taip pat simbolinės figūros, įprasminančios žmonių padėtį ar pasirinkimą holokausto metu. Kokias žmonių grupes išskirtumėte ir kaip jas pavadintumėte? Kokia jų pozicija, elgesys?

Aukos – dydai (mokiniai + mokytojai) – jie neturėjo pasirinkimo teisės, o buvo priversti paklusti. Naciai – agresoriai, kurie rygojo "savo gyvūnų". Stebėtojai – šuo. Jis kamsi uosi ausis su varkšais, tačiau pakluso visi agresoriaus priėjimui.

3 taškai *a*

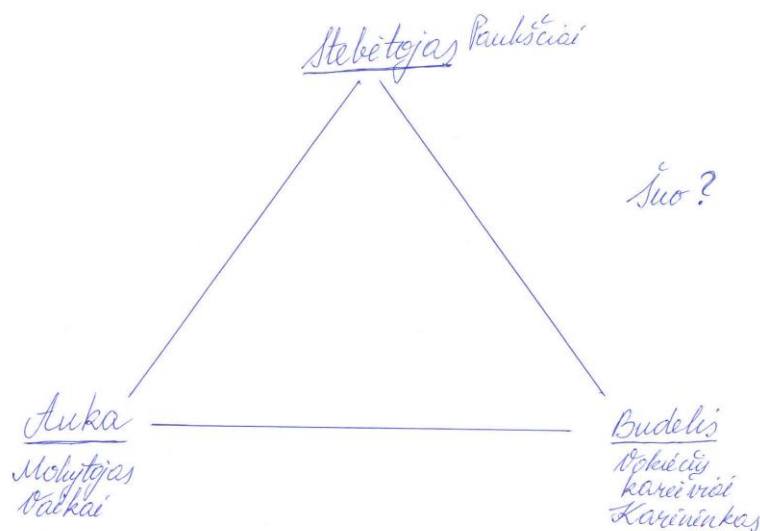
Veikėjai – taip pat simbolinės figūros, įprasminančios žmonių padėtį ar pasirinkimą holokausto metu. Kokias žmonių grupes išskirtumėte ir kaip jas pavadintumėte? Kokia jų pozicija, elgesys?

Aukos – mokiniai, ir mokytojai: neturį pasirinkimo teisės, yra priverkti ir privalo paklusti.
Pasivylus stebėtojai – šuo, paklūsia, įsivaizduojantis žmonių abejingumą matant vykdomą neteisę.
Budėtojai – policininkas ir karininkai, kuriems svetimus žmogitumas.

3 taškai (2t.)

Mokėjimo
mokyti, pažinimo,
iniciatyvumo ir
kūrybingumo
kompetencijos

- Apibendrinimas. **Vienas mokinys lentoje brėžia schemą**, iliustruojančią žmogaus padėtį ar poziciją holokausto metu (auka – budelis – stebėtojas).

Veiklos komentaras.

Schemas braižymas – vienas iš aktyvaus mokymosi būdų, lavinantis mokinių gebėjimus skaitant sisteminti medžiagą, ją apibendrinti, suprasti svarbiausius dalykus, žadina vaizduotę ir kūrybiškumą, ypač tinka originaliam stiliui ugdyti.

Daugiau:

Z. Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir teksto tipai. Gimtasis žodis. 2002, 51 psl.

Andrew Pollard. Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Garnelis. 2002, 72 psl.

5. Holokausto tema I. Mero romane „Lygiosios trunka akimirką“. **Darbas grupėmis**

- Mokinio parengtos trumpos autoriaus biografijos pristatymas klasei.

- Trumpas romano siužeto aptarimas (pokalbis).

Veiklos komentaras.

L. Ruseckienės teigimu, **pokalbis** kaip svarbiausia ir universaliausia komunikacijos priemonė pirmiausia lietuvių kalbos ir literatūros pamokose turėtų išmokyti mokinius klausyti. O kad mokiniai norėtų paklausti ir aktyviai atsakyti į pateiktus klausimus reikėtų tinkamai suformuluoti klausimus. Profesorė primena, jog sudarant klausimus reikėtų vadovautis Bloomo taksonomijos „laipteliais“, kurie yra: žinios, supratimas, taikymas, analizė, sintezė, vertinimas.

Daugiau:

L. Ruseckienė. Literatūros pedagogikos studijos. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001, 80 psl.

- Skelbiama užduotis – suformuluoti teiginį, kokią žmogaus poziciją išbandymų situacijose teigia autorius, ir jį pagrįsti bent dviem argumentais.
- Mokiniai suskirstomi į mažas grupes po keturis, kad galėtų diskutuoti ir kartu atlikti užduotį).

Veiklos komentaras.

Diskusija – tai forumas, kuriame moksleiviai mokosi aiškiai ir tiksliai reikšti mintis, įvairiai pateikti tą pačią idėją, kritiškai vertinti, susidaryti savo nuomonę, racionaliai ją pagrįsti ir apginti, suprasti prieštaravimus, gerbti kitokį požiūrį. Dalyvaujant diskusijoje reikia turėti žinių tais klausimais, kuriais bus diskutuojama.

Viena iš diskusijos funkcijų – įtvirtinti pamokoje pateiktą informaciją. Diskutuojant pateikiami argumentai, todėl išbandomas nuomonių tvirtumas.

Diskusijų paskirtis – ugdyti gebėjimus mąstyti savarankiškai ir kūrybiškai. Diskusijoje labiau įsitraukiama į svarstymą, išsakytos mintys ar teiginiai tampa artimesni.

Daugiau: L. Ruseckienė. Literatūros pedagogikos studijos. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001, 84 psl.

- Išdalijami lapai su klausimais.

Darbo lapuose nurodomi orientaciniai klausimai.

Kas Šogeris yra žaidimas šachmatais? Ko Šogeris siekia? Kas žaidimas yra Izaokui? Kokią situaciją išgyvena Izaokas? Ką jis renkasi? Ką apie Izaoką pasako jo pasirinkimas? Kodėl lygiosios yra neįmanomos? Kokias moralines nuostatas išsako autorius?

- Dviejų grupių atstovai pristato darbus, kitos grupės įvertina ir papildo.

Veiklos komentaras.

Mokantis mažoje grupėje individuali atsakomybė reiškia, kad kiekvienas mokinys laiduoja, jog išmoks tai, ką turi išmokti, ir kad grupės nariai irgi siekia savo tikslų. Vienas iš veiksmingiausių būdų sustiprinti mokinio atsakomybę yra įvertinti kiekvieno mokinio veiklą ir rezultatus pateikti atitinkamai grupei ir pačiam mokiniui. Sėkmingam mokymuisi reikia, kad grupė suprastų, kokios yra silpnosios visos grupės ir pavienių jos narių ypatybės, kad galėtų įvardyti tas sritis ir dalykus, kur reikia pagalbos arba paskatinimo.

Daugiau: Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams.“ Lietuvių kalbos modulių pagrindinio ugdymo 9-10 kl. metodinių rekomendacijų projektas. Mokymosi bendradarbiaujant principai. 41- 48 psl.

http://galimybės.pedagogika.lt/uploads/Lietuviu%20k_%20metodiniu%20rekomendaciju_projektas_9-10%20kl.pdf (2013 01 31)

Užduotis – dirbant grupelėmis po 4, suformuluoti teiginį, kokią žmogaus poziciją išbandymų situacijose teigia autorius, ir jį pagrįsti bent 2 argumentais.

Žmogus privalo būti aktyvus, jis negali pasiduoti, nuleisti rankų. Tai įprastina Isaacio Newtono figūra, kai jamuolis turėjo galimybę kopti ir išgelbėti gėlo varlių gyvūnas. Tuo tarpu Rogerius Baconas išradė teleskopą - kairiojo - prizmę.

3 taškai d

Užduotis – dirbant grupelėmis po 4, suformuluoti teiginį, kokią žmogaus poziciją išbandymų situacijose teigia autorius, ir jį pagrįsti bent 2 argumentais.

Žmogus privalo rinktis aktyvią poziciją, jis negali pasiduoti, nuleisti rankų. Tai įprastina Isaacio Newtono figūra, kai jamuolis turėjo galimybę kopti ir išgelbėti gėlo varlių gyvūnas. Tuo tarpu Rogerius Baconas išradė teleskopą - tiesiojo prizmę, ir taip galios išdėstymas.

3 taškai (st.)

Mokėjimo mokytis,
socialinė, asmeninė
kompetencijos

6. Įvertinimas/ įsivertinimas.

- Mokiniai pasisako ir darbo lapuose užrašo, ką sužinojo, kas pasisekė, ką dar reikia patobulinti, išmolti.

Veiklos komentaras.

Ugdymo procese vertinami turėtų būti ne tik rezultatai, konkretūs mokinių darbai, bet ir pats mokymosi procesas. Tai ypač skatina mokinių mokymosi motyvaciją, norą pozityviai bendrauti. Goff Petty teigia, jog būtina įvertinti mokinio mokymosi pastangas: „Pagirkite už gerai atliktą dalį. Kiekviename darbe turėtume pastebėti ką nors gero. Jei atidžiai žiūrėsite, tikrai rasite ką nors, kas padaryta gerai. Procesą pagirkite ne mažiau nei rezultatą. Gerai atsiliepkite ne tik apie pasiektus mokinių rezultatus, bet ir užduoties atlikimo būdą. Pagirkite pastangas, pasitelktą strategiją, skirtą laiką, kruopštumą, drąsą prašyti pagalbos ir t.t.“

Daugiau: Geoff Petty. Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. 2007, 85 psl.

Ką nauja sužinojau?

Sužinojau, kad apie šiuolaikinius mokymus, apie mokymosi procesą, apie mokymosi motyvaciją, apie mokymosi pastangas, apie mokymosi rezultatus, apie mokymosi būdą, apie mokymosi strategiją, apie mokymosi laiką, apie mokymosi kruopštumą, apie mokymosi drąsą prašyti pagalbos ir t.t.

Ką nauja sužinojau?

Sužinojau, kad mokymosi procese vertinami turėtų būti ne tik rezultatai, konkretūs mokinių darbai, bet ir pats mokymosi procesas. Tai ypač skatina mokinių mokymosi motyvaciją, norą pozityviai bendrauti. Goff Petty teigia, jog būtina įvertinti mokinio mokymosi pastangas: „Pagirkite už gerai atliktą dalį. Kiekviename darbe turėtume pastebėti ką nors gero. Jei atidžiai žiūrėsite, tikrai rasite ką nors, kas padaryta gerai. Procesą pagirkite ne mažiau nei rezultatą. Gerai atsiliepkite ne tik apie pasiektus mokinių rezultatus, bet ir užduoties atlikimo būdą. Pagirkite pastangas, pasitelktą strategiją, skirtą laiką, kruopštumą, drąsą prašyti pagalbos ir t.t.“

Veiklos komentaras.

Ugdymo procese siekiame, kad mokinys mokytųsi sąmoningai, stebėtų ir koreguotų savo suvokimą, apmąstytų ir planuotų savo mokymąsi. Siektina, kad mokytojas kalbėtųsi su mokiniais (individualiai, su grupe mokinių ar visa klase), skatindamas mokinius apmąstyti, kokias mokymosi strategijas jie taiko, kaip jiems kiekvienam sekasi.

Refleksijos galėtų būti:

- 1) aptarti žodžiu, kaip man/mums sekasi : *Kaip sekėsi? Kas sekasi? Kas nesiseka? Kodėl? Kas galėtų būti geriau? Ką kitąkart reikėtų daryti kitaip?*
- 2) nuolat sugrįžti prie savęs įsivertinimo: *Kaip man sekasi(skaityti, analizuoti dokumentus, dirbti grupėje ir pan.)*
- 3) galima pasiūlyti mokiniams periodiškai rašyti mokymosi dienoraštį „ Kaip man sekasi?“

Daugiau apie refleksiją :

Metodinės rekomendacijos pagrindinei mokyklai (www.upc.smm.lt)

Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams.“ Lietuvių kalbos modulių pagrindinio ugdymo 9-10 kl. metodinių rekomendacijų projektas. Mokymosi bendradarbiaujant principai. 41-48 psl.

http://galimybes.pedagogika.lt/uploads/Lietuviu%20k_%20metodiniu%20rekomendaciju_projektas_9-10%20kl.pdf

Beth Cirtchley Charlton. Neformaliojo vertinimo strategijos. 2007.

- Dar kartą įvardijami pamokos uždaviniai.

Mokėjimo
mokyti,
pažinimo
kompetencijos

- Mokiniai formuluoja:

2-3 teiginius, apibūdinančius žydų ir lietuvių santykių kaitą;

Uždaviniai

Gebės suformuluoti 2-3 teiginius, apibūdinančius žydų ir lietuvių santykių kaitą XIX – XX a. (istorijos pamoka).

XIX-XX a. sąryšiai: klego, Dugp, kcuty, sunitcllejinan, aksmado pruitis
kuunon, jlempa

2 taškai 1

A dokumentas

M. Valančius. Ištrauka iš „Paaugusių žmonių knygelės“

Žydai, karčemose gyvenantys, apvagia keleivius. Nieko nėra nelaimingesnio už arklus, į jų naugą pakliuvusius: su aprintu ligi kraujo kaklu ir šonais turi eiti, kol netenka gyvybės.

Žydai, miestų, antkelių ir sodų karčiamose gyvena, pervis yra pavojus.

Gyveną miestų karčiamose yra tikrais pasalūnais. Keleiviui ganantis, žydai stengiasi išsiteirauti visokių daiktų. Už visus imtus valgius ir už pašarą lupa kiek tinkami.

Sodų žydai juoba dar yra nedori: ilgai bebūdami pažįsta visus ūkininkus, pripratina juos arielką gerti, duoda tą be pinigų, atneša į namus; o rašo kiek tinkami. Kulti pradėjus, važiuoja su maišeliais, nuo kiekvieno ūkininko reikalauja grūdų už arielką, atima dveja ir treja tiek, kiek pridera. Nuo turtingų ūkininkų per arielką išvilioja paskolintinai pinigus, kurių niekuomet nebeatiduoda.

Žydų gyvenimas Lietuvoje. V., 2001.

2 priedas

B dokumentas

V. Kudirka. Kūrinys, spausdintas „Varpo“ žurnale.

Dėl ko žydai nevalgo kiaulienos?

Anuomet, kada Kristus ant žemės keliavo,
Platindamas tarp svieta šventą mokslą savo,
Sykiu su mokiniais, kaip raštas mums sako,
Į Lietuvos miestelį taipo gi nukako.
Tada žydai surinko savųjų daugybę
Ir taikėsi patrempti mūs Kristaus didybę.
Apsvarstę ir ištarę rodą paskutinę,
Užslėpė vieną žydą, apvertę statinę.
Tad, iš kuopos išlindęs, tarė Kristui rabins,
Tikėdams, kad jo garbę išsyk nugalabys:
- Girdėjom, tu galybę turi neištartą,
Rodai didžius stebuklus, garbę gavai tvirtą.
Parodyki ir mumis stebuklą nors vieną,
Į tave įtikėsim tuoj, kad ir šią dieną.
Matai šitą statinę? Medus joje buvo.
Dabar gi pasakyki, kas į ją pakliuvo? -
Žydellai labai džiaugės iš išmislo tokio,
Nės rodės, nesulaukę atsakymo jokio,
O rabins tik raižėsi ir rankomis plakė.
„Po statine gul kiaulė,“ – Kristus jam atsakė.
Rodės, kad iš tų žodžių tik juoktis privalo.
Tai gi didis ir mažas juokėsi be galo.
Tik štai iš po statinės išlenda degloji –
Žydams atėmė žadą naujienėlė toji.
Sunku juk netikėti, kada akys mato,

O degloji išlindus ausimis tik krato
Ir žviegdama nubėgo į atvirą lauką,
Kur piemens ganė bandą. Nelaimingą auką
Žydai atrast ketino, šerius nušiūruoti
Ir likusiems našlaičiams tėvą atiduoti.
Ieškojo gana ilgai, bet neatitiko,
O Ickus tarpe kiaulių kaip liko, taip liko.
Dėl to tai žydai nieko nedaro kiaulienai,
Nės Ickaus neatranda da iki šiai dienai.
O sviete visi žino tą žydišką būdą,
Kad žyds žydą nekanda, ar riebę, ar kūdą.

Žydų gyvenimas Lietuvoje. V., 2001.

Kūrinių galima rasti:

<http://antologija.lt/text/vincas-kudirka-laisvos-valandos-satyros> (žr.2013 01 31)

Literatūra ir šaltiniai

Dokumentai

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-384).

Metodinė literatūra

1. Metodinės rekomendacijos pagrindinio ugdymo bendrosioms programoms. Lietuvių gimtoji kalba. (prieiga internete www.upc.smm.lt , nuoroda: *Pagalba mokytojui*, žr.2013 01 31).
2. Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams“ Lietuvių kalbos modulių pagrindinio ugdymo 9-10 kl. metodinių rekomendacijų projektas. Mokymosi bendradarbiaujant principai. 41- 48 psl. <http://galimybes.pedagogika.lt/> (žr.2013 01 31).
3. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Kompetencijų ugdymas. Metodinė knyga mokytojui. Vilnius, 2012.
4. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. Vilnius, 2012.
5. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimas. Vilnius, 2012.
6. Doug Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2001.
7. Beth Cirtchley Charlton. Neformaliojo vertinimo strategijos. Vilnius, 2007.
8. Eric Jensen. Tobulas mokymas. Vilnius, 2001.
9. Zita Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. Vilnius, 2002.
10. Geoff Petty. Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius, 2007.
11. Geoff Petty. Įrodymais pagrįstas mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius, 2008.

12. Andrew Pollard. Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2002.
13. Liuda Ruseckienė. Literatūros pedagogikos studijos. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001.
14. Vilniaus pedagoginis universitetas, Istorijos fakultetas, Istorijos didaktikos centras. Gyvenamosios vietovės istorija. Patarimai pedagogams ir mokiniams, pradedantiems tyrinėti paveldą. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2009.
15. Laima Vincė. Rašyti gali kiekvienas. Vilnius: Baltos lankos, 2010.
16. Kai šokteli žuvis aukštyn. Su filosofu Algiu Mickūnu kalbasi Virginija Tamošiūnaitė
<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-04-02-pokalbis-su-algiu-mickunu-kai-sokteli-zuvis-aukstyn/42893/comments/1/asc> (žr. 2013 01 31).

Interneto svetainės

1. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*
<http://mokomes5-8.ugdome.lt/index.php/apie-mus> (žr. 2013 01 31).
2. Projektas *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams*
<http://galimybės.pedagogika.lt/> (žr. 2013 01 31).

*Parengė Kėdainių šviesiosios gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Asta Jakštienė ir
istorijos mokytojas Vidmantas Širka
Veiklos komentarus parengė Ugdymo plėtotės centro metodininkė,
lietuvių kalbos mokytoja ekspertė Daiva Briedienė
2013 01 31*